

Litteratur

Onlinemagasin

Konst, arkitektur och stadsutveckling

Film och medier

► Litteratur

Musik, teater och dans

Projekt

Service

Bibliotek

Att översätta Monika Rinck – ångest och äventyr

Att översätta lyrik är en utmaning. Att översätta Monika Rincks dikter full av referenser och språkliga kullerbyttor kan även orsaka ångest. Det berättar Cecilia Hansson och Anna Lindberg som tillsammans har översatt Monika Rincks diktsamling *till omfamningens frånvaro (Rámus)* – Rincks första bok som utges på svenska. I en intervju med Goethe-Institut Schweden förklarar Hansson och Lindberg hur de till slut lyckades återge den tyska poetens vilda språk lekar.

Den tyska poeten Monika Rinck, Foto: Timm Kölln.

Goethe-Institut: Cecilia, det var du som började översätta Monika Rincks lyrik. Varför fastnade du för henne?

Cecilia: Ja, jag upptäckte henne en försommardag 2007, då Berlins oberoende förlag strålat samman på *Literatisches Colloquium* i Wannsee. Där verkade alla prata om Monika Rinck. Poeten som man bara inte fick missa. När det var hennes tur att uppträda bara läste hon stilla ur *zum fernbleiben der umarmung*. Dikter om djur och människor, kärlek och död, filosofi och vardagligheter. De var skrivna med både distanserad ironi och skriande allvar, med lingvistiskt eleganta kullerbyttor, och referenser till både populärkultur och Rilke. Jag blev upprymd och yr – det här var ju filosofi och poesi, och kanske också poetik, på samma gång. Och med vilken lätthet det var skrivet dessutom! Plötsligt kändes det som om det poetiska språkets möjligheter var oändliga, som om allt i världen och utanför den var värt att diktas om, och som om just dikten var det som skulle och borde omfatta allt. Jag var bara tvungen att översätta henne.

"Enklare att komma åt på djupet när man är två"

Goethe-Institut: Hur och när kom du in i projektet, Anna?

Anna: Hösten 2011 frågade Cecilia mig om jag ville översätta Monika Rinck tillsammans med henne, vilket jag genast tackade ja till. Jag tyckte att det var en spännande idé att översätta tillsammans – litteraturen är alldeles för sällan en gemensam sysselsättning. Cecilia och jag hade redan tidigare läst varandras texter och jag tror att vi båda kände att det fanns något att utvinna ur ett samarbete.

Cecilia: När det plötsligt blev klart att Rámus skulle ge ut dikterna kände jag att jag fick ont om tid. Jag var orolig att jag inte skulle hinna

Läs dig genom Tyskland

Vår litterära Tysklandskarta visar tyska städer sedda ur samtida författares perspektiv

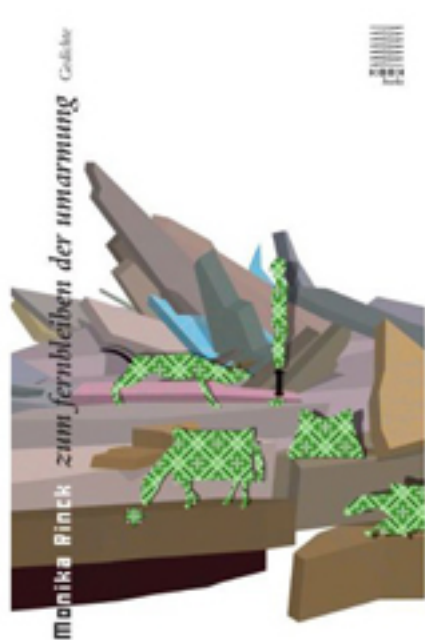
Tyskspråkiga serier

Konstnärsporträtt, boktips och allmän information om tyskspråkig seriekonst

Tips

- [Aktuella stipendier](#)
- [Barn- och ungdomslitteratur](#)
- [Böcker man talar om](#)
- [Kidsbooks](#)
- [Literature for children and youth](#)
- [Litrix.de: Ny tysk litteratur på internet](#)
- [New Books in German](#)
- [Salongen - Virtuellt salong om europeisk litteratur](#)

klart om jag jobbade ensam. Dessutom – och detta var det viktigaste skälet – kände jag att Rincks språkvärld skulle vinna på ett samarbete. Den lekfullhet och pratighet som präglar texterna är enklare att komma åt på djupet när man är två som associerar, leker och pratar. Dessutom var det givande att jobba med just Anna. Tillsammans har vi erfarenheter som täcker många olika områden, och vi har ett liknande estetiskt förhållningssätt till text.

Anna: Jag håller med om att vi har en liknande estetik. Jag tänker att vi båda uppskattar klarhet och kroppslighet i text. Det var nog en förutsättning för samarbetet att känna att vi stod på gemensam grund.

Två översättare, en diktsamling

Goethe-Institut: Hur gjorde ni rent praktiskt med översättningen? Jobbade ni var och en för sig?

Cecilia: Jag hade jobbat med många av texterna i tidigare, bland annat hade några dikter publicerats i Pequod och Lyrikvännen. Men när jag och Anna skulle börja jobba ihop släppte vi det jag tidigare hade gjort och tog oss till en början an hälften av diktsamlingen var.

Monika Rinck besöker Sverige - och möter Cecilia Hansson i ett samtal

24/10 kl. 18, Stockholm
Bibliotekets Bokbazar, *Stadsbiblioteket Stockholm*, Fri entré
i samtal Cecilia Hansson och Stefan Ingvarsson

25/10 kl. 20, Malmö
Stanza, *Inkonst Malmö*, biljetter via *Inkonst*
tillsammans med den tyska poeten Anja Utler, Christian Hawkey (USA)
och Dragana Mladenovic (Serbien)

26/10, Göteborg
Poesifestival Göteborg, biljetter via *Poesifestival Göteborg*

[Mer info](#)

Anna: Jag gick fortfarande på Södertörns litterära översättarseminarium och det utnyttjade jag genom att lämna in mina översättningar för granskning av de andra kursdeltagarna. När vi var klara på var sitt håll inledde vi ett intensivt arbete med att redigera och diskutera varandras översättningar. Det sista – och kanske viktigaste – som vi gjorde var att läsa dikterna högt för varandra. Eftersom vi hade många olika läsa synpunkter att ta ställning till var det viktigt att tillsammans vaska fram en gemensam ton.

Cecilia: Att läsa dikterna högt för varandra fick oss att verkligen höra Rincks pratighet. Det kändes direkt i kroppen om något skavde i det talspråkliga eller rytmiska. Vissa av dikterna har vi gått igenom så många gånger att de aldrig kommer att lämna hörselminnet.

Vägen från "nutten till "mutter"

Goethe-Institut: Rincks texter är fulla av intertextuella referenser, språkliga upptåg och, som du sade, Cecilia, referenser till både filosofi och populärkultur! Hur var det att tolka en sådan "poeta docta"?

Anna: Att tolka Rinck var ett äventyr – både extremt givande och mycket ångestfyllt. Ibland kändes det som en omöjlighet att återge hennes vilda språklekar. Ett exempel är dikten "NZL", som är en förkortning av Adornos "Noten zur Literatur". Dikten börjar med ett skämt i en föreläsningssituation: "nutten zur literatur. keiner lachte. / note to

self: never make that joke again." Här anspelar Rinck på Adornos boktitel genom att byta ut "Noten" mot "nutten" (horor). Man kan

tänka sig att raden syftar på studenter som "horar" för litteraturen. I den första versionen behöll vi diktens titel och det tyska skämtet. Vi tänkte att det var omöjligt att översätta, att de läsare som kunde sin tyska litteraturhistoria skulle förstå och att övriga fick nöja sig med att det var obegripligt. Men efter att ha vridit och vänt på dikten många gånger tillsammans kom vi fram till en annan lösning, som både gick i linje med Rincks eget språkbruk och hade samma klang som "nutten". Den nya titeln blev "egna anteckningar" och de inledande raderna: "noteringar för muttor. ingen skrattade. / note to self: never make that joke again." Vi valde alltså att ta ett steg bort från tyskan och göra något som vi tyckte kunde stå på egna ben. Just sådana lösningar skulle ha varit svårare att hitta och våga använda som ensam översättare.

Cecilia: Ja, skräcken är ju att ha missat eller missförstått något väsentligt. För att undvika detta kallade vi även in en språkgranskare i slutskedet av arbetet, en tyskfödd litteraturprofessor som dessutom tycker om Rinck. Utöver honom har vi haft andra läsare från olika områden som har kunnat komma med synpunkter.

"De egna lösningar är inte självklara"

Goethe-Institut: Kommer ni två att översätta tillsammans igen?

Cecilia: Ja, jag tror säkert att jag och Anna kommer att jobba ihop igen. Erfarenheten att med gemensam kraft komma så pass djupt in i dikterna var nog drabbande för oss båda. I arbetet har vi pressat oss själva och varandra genom flera lager av språk, ljud och vilja. Vi har inte gett oss innan vi verkligen varit nöjda med val av betydelse, ton och rytm. Det är klart att vi inte bara kan lägga den erfarenheten åt sidan.

Anna: Jag kan inte annat än hålla med. Det har varit en viktig erfarenhet på många plan. Vi har haft roligt under arbetets gång, samtidigt som det har gett en medvetenhet om att ens egna lösningar inte är självklara. Jag tror att vi har blivit mer artikulerade kring varför man tycker det ena eller andra. Det vore kul att jobba ihop någon gång i framtiden!

Intervjuare var Stefan Pluschkat, chef Information & bibliotek på Goethe-Institut Schweden.

Oktober 2012.

Externa länkar

- ▶ [Monika Rincks hemsida](#)
- ▶ [Monika Rinck bei Lyrikline](#)

Upp ▲